

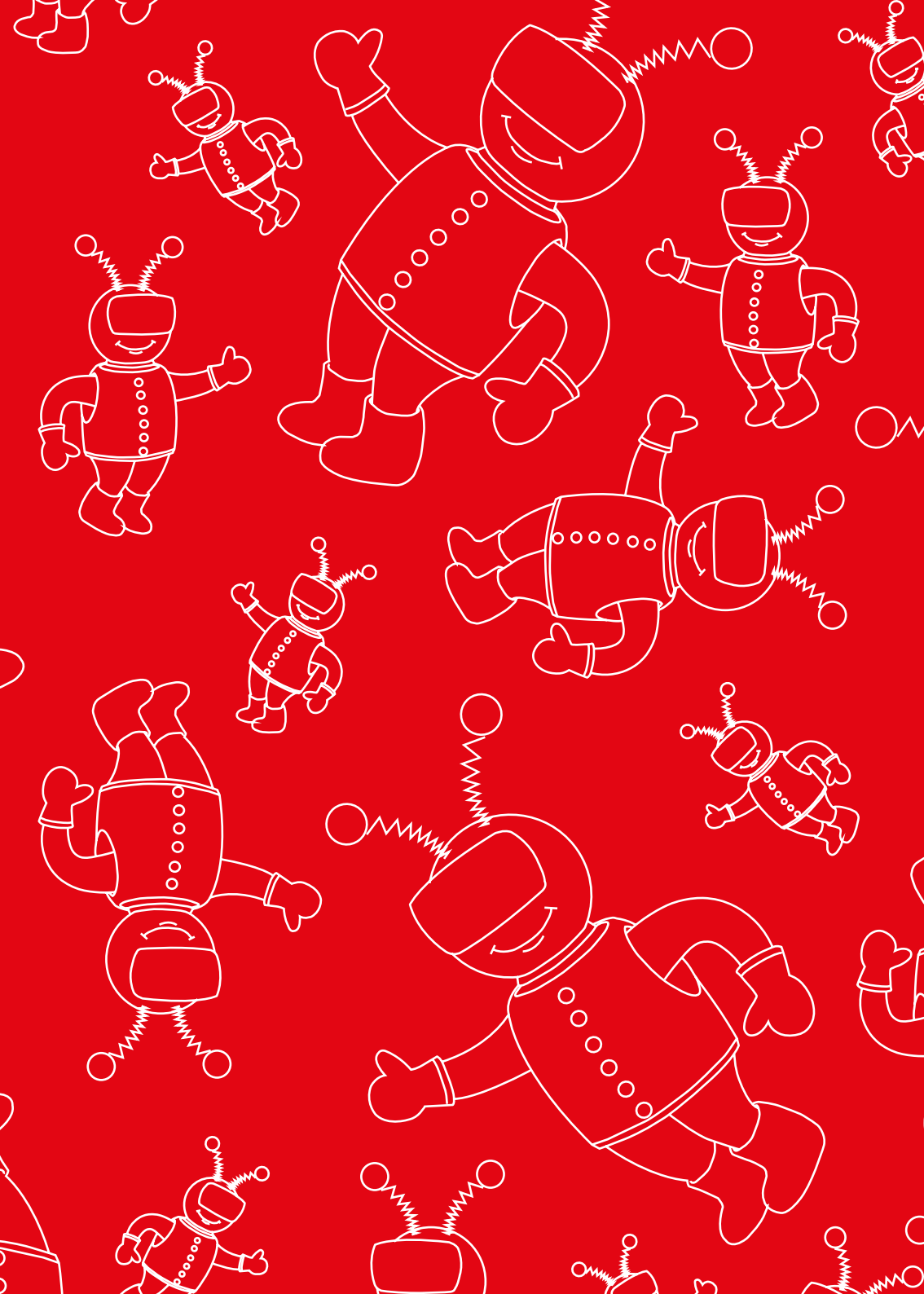

ONTDEK
TECHNIEK
TALENT
.BE

TAAL & STEM SUCCESKAARTEN

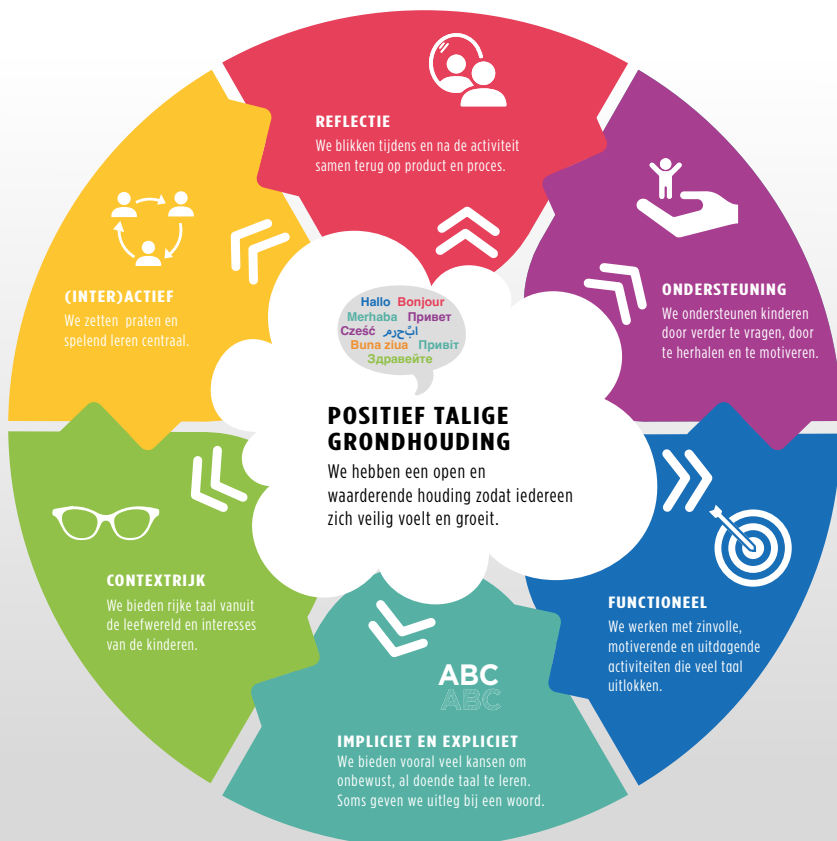
UITVOEREN GOED ONDERWIJS

TAAL & STEM VORMEN SAMEN EEN PERFECTE MATCH

Taalontwikkeling en het verkennen van de fascinerende wereld van techniek gaan hand in hand. Zo verwerven kleuters nieuwe woordenschat en uitdrukkingen terwijl ze spelen met de ontdekdoos 'Magnetisme'. De succeskaarten zijn gebaseerd op onderstaande bouwstenen. De gestelde lesdoelen zullen zeker beter bereikt worden wanneer je de succeskaarten op een juiste manier kan inzetten. De successen zijn echter moeilijk meetbaar en vragen om volhouding, inspanning, nieuwsgierigheid, zelfvertrouwen, durf, passie, verwondering en bewust zijn van verschillen. Durf op avontuur gaan met STEM en TAAL.

Uitgangspunten STEM met Taal

- De koppeling van de succeskaarten met de bouwstenen en de domeinen techniek en wetenschappen.

De succeskaarten zijn gemaakt vanuit de onderwijsbehoeften en vormen een aanvulling bij de wegwijzer voor begeleiders met de uitdagingen STEM met Taal. Primaire Doelgroep: scholen basisonderwijs met AN en leerlingen met een meertalige achtergrond.

- De succeskaarten en de daarbij horende tips vormen een goed toepasbaar instrument bij andere schoolse toepassingen en bij activiteiten van andere organisaties en instellingen (bv. vrije tijd en kinderopvang). Onderling kan STEM met Taal een brug vormen en de krachten bundelen bij de vrije tijds- schoolse context, alsook bij de kinderopvang.
- Je start met het screenen van de les / activiteit aan de hand van de bouwstenen. Beantwoordt deze les aan de 7 krachtige taalbouwstenen?
- Zodra je een geschikte activiteit of les hebt gevonden, kan je met behulp van de succeskaarten nagaan hoe je de les / activiteit nog krachtiger kan maken voor AN.

Het gebruik van de succeskaarten

De succeskaarten situeren zich in de kruistabel rechts bovenaan. De AN volgt de lessen in de reguliere klas mits aanpassingen van de les op vlak van de doelen, opdrachten en/of organisatie.

Halo Bonjour
Merhaba Привет
Cześć بونجور
Buna ziua Привіт
Здравейте

SUCCESKAART

POSITIEF TALIGE GRONDHOUDING

POSITIEF TALIGE GRONDHOUDING

Onze ontmoetingstaal is **Nederlands**. We hebben **respect** en **begrip** voor de **thuisstalen** van kinderen in functie van onze taalstimulering. Alle kinderen voelen dat er **vertrouwen** is, dat ze **fouten mogen maken** en dat vooral **plezier** in het samenzijn belangrijk is. Deze houding is **de basis** van onze werking.

Sta toe dat anderstalige nieuwkomers hun thuistaal functioneel kunnen inzetten

Laat nieuwkomers hun thuistaal gebruiken om te overleggen of de leerinhouden aan elkaar uit te leggen, laat hen eventueel ook de betekenis van Nederlandse woorden in hun thuistaal opzoeken via een vertalingsprogramma. Functioneel inzetten betekent dat de thuistaal gebruikt mag worden voor een extra toelichting, een voorbeeld, een korte uitleg (door een medeleerling met dezelfde thuistaal). Het doel blijft dat kinderen de inhouden in het Nederlands leren beheersen.

Concrete voorbeelden van een positief talige grondhouding

- Voorzie een hoekje of wand waar de anderstalige nieuwkomer een aantal voorwerpen en/of woorden uit zijn thuisland kan tonen.
- De vliegeruitdaging leent zich om de anderstalige nieuwkomer hartelijk te verwelkomen en iedereen mee te nemen in het gevoel om ergens onbekend naartoe te gaan.
- Maak een meertalige woordmuur rond de uitdaging 'magnetisme' met een afbeelding, het woord in het Nederlands en de vertaling naar de thuisstalen.
- Tijdens het vertelmoment plaats je de anderstalige nieuwkomers die dezelfde taal spreken naast elkaar. Zo kunnen ze bepaalde vragen van de leerkracht aan elkaar vertalen in de thuistaal.

Hallo Bonjour
Merhaba Привет
Cześć أهلا
Buna ziua Привіт
Здравейте

POSITIEF TALIGE GRONDHOUDING

Onze ontmoetingstaal is **Nederlands**. We hebben **respect** en **begrip** voor de **thuisstalen** van kinderen in functie van onze taalstimulering. Alle kinderen voelen dat er **vertrouwen** is, dat ze **fouten mogen maken** en dat vooral **plezier** in het samenzijn belangrijk is. Deze houding is **de basis** van onze werking.

VERVOLG SUCCESKAART

POSITIEF TALIGE GRONDHOUDING

Aandachtspunten voor anderstalige nieuwkomers

- Voor een begeleider is het belangrijk dat kinderen veiligheid, vertrouwen en plezier ervaren tijdens het taalleren. Ook fouten durven maken om te leren hoort hierbij.
- Voor (anderstalige) kinderen is het belangrijk om dezelfde hoge verwachtingen te koesteren om ook voor hen gelijke (onderwijs)kansen te garanderen. Ook al merk je dat het trager gaat, een taal leren is niet vanzelfsprekend en vraagt heel veel van het kind, blijf het kind motiveren en blijf hoge verwachtingen stellen. Vertoon vooral veel geduld en blijf vertrouwen in de groeikansen van het kind.
- Voorzie bij de inschrijving ook ruimte om de thuistaal te bevragen.

SUCCESKAART FUNCTIONEEL

FUNCTIONEEL

De activiteiten zijn **zinnig** en **motiverend**.
Er zijn veel “echte” luister- en spreekansen.

We geven geen lesjes over taal. We stimuleren de Nederlandse taal door samen te spelen en samen dingen te doen.

Kies voor de anderstalige nieuwkomer alleen opdrachten die betekenisvol en functioneel zijn

De kinderen zijn meer gemotiveerd om taal te gebruiken als ze mogen werken met betekenisvolle, functionele opdrachten, waarbij taal een middel is om een bepaald (niet talig) doel te bereiken. Hoe levensechter de context, hoe sterker hun motivatie en betrokkenheid.

Het is voor anderstalige nieuwkomers in de eerste plaats belangrijk dat ze zich kunnen behelpen in het dagelijkse leven, op school en elders. Ze zijn bijgevolg het meest gebaat bij lesonderwerpen die concreet zijn en zich in het hier-en-nu afspeelen. Focus bij aanvang vooral op uitdagingen in een sociale sfeer.

Concrete voorbeelden van functionele talige doelen binnen STEM

- Ga de uitdaging ‘magnetisme’ aan met de kleuters. Benoem en toon de materialen die nodig zijn voor de opdracht. Leg stap voor stap uit en laat kleuters ervaren en gebruik veel taal. Vooral voor kleuters geldt ‘grijpen en doen’ is ‘begrijpen’.
- Kleuters zijn in staat om zelfstandig hun jas op te hangen en hun boekentas op te bergen. Vertel wat ze aan het doen zijn terwijl ze hiermee bezig zijn en voorzie pictogrammen. Het aanleren van een stappenplan met kleine stappen is een belangrijk onderdeel van computationeel denken binnen techniek.
- Betrek het kind bij aankomst door samen met de klas de vliegeruitdaging uit te voeren. Beschrijf als leerkracht hoe ze het kunnen aanpakken of laat een buddy de stappen verwoorden die de AN uitvoert.
- Daag kinderen uit om met vertrouwen een ruimtewagen te maken die verschillende materialen kan transporteren. Vooral tijdens de brainstorm zijn er veel luister- en spreekansen. Het doel en de aanpak zorgt voor grote betrokkenheid.

VERVOLG SUCCESKAART FUNCTIONEEL

FUNCTIONEEL

De activiteiten zijn **zinnol** en **motiverend**.
Er zijn veel “echte” luister- en spreekansen.

We geven geen lesjes over taal. We stimuleren de Nederlandse taal door samen te spelen en samen dingen te doen.

Aandachtspunten voor anderstalige nieuwkomers

- Onderzoek de voorkennis van de anderstalige nieuwkomer.
- Kies voor de anderstalige nieuwkomer inhoudelijke doelen die functioneel zijn.
- Voeg een talig doel op vlak van woordenschat toe. Selecteer bijvoorbeeld enkele woorden die specifiek nodig zijn om de opdracht uit te voeren.
- Zorg voor visuele ondersteuning.

SUCCESKAART CONTEXTRIIJK

CONTEXTRIIJK

We houden rekening met de **leefwereld** en de **interesses** van kinderen.

We gebruiken veel taal en creëren een context waarin kinderen veel kunnen beleven (veel kunnen doen). We gaan zoveel mogelijk aan de slag met echte, concrete materialen.

Selecteer de meest zinvolle begrippen uit het dagelijks leven voor de anderstalige nieuwkomer

Als je rijke woorden gebruikt die samenhangen met het thema en het materiaal van je lessen, helpt die context de kinderen om de betekenis van nieuwe woorden zélf af te leiden op basis van wat ze zien en horen. Het is bijgevolg steeds belangrijk om ook een doel in verband met woordenschat op te nemen. Maak gebruik van de selectiecriteria 'nut', 'frequentie' en 'context', en kies de woorden in samenhang met het thema. Dat geeft kinderen de kans om nieuwe begrippen te koppelen aan woorden die ze al beheersen en te integreren in een groter geheel met het oog op woordenschatverwerving.

Fases van taalverwerving: Onderstaande fasen worden niet noodzakelijk stap voor stap doorlopen, maar ze geven wel een bepaalde evolutie weer. Het vraagt 6 tot 7 jaren om schoolse taal te verwerven.

- **Gewenningsfase:** Deze fase begint met een 'stille periode', die het praten vooraf gaat en duurt soms tot wel zes maanden.
- **Zelfredzaamheidsfase:** De nieuwkomer maakt de overgang van passief taalgebruik naar actief eenvoudig taalgebruik. Het is belangrijk tijdens deze fase zoveel mogelijk concrete voorwerpen en handelingen te benoemen en de nieuwkomers de kans te geven te experimenteren met deze aangeboden woorden en zinnen.
- **Aanspreekbaarheidsfase:** De nieuwkomer kan op een volwaardige manier participeren in het sociale interactieproces in de klas. De nieuwkomer begrijpt de meeste uitingen van de leraar en de medeleerlingen (mits ondersteuning) en reageert op eenvoudige vragen en opdrachten (mondeling en schriftelijk)

VERVOLG SUCCESKAART CONTEXTRIJK

CONTEXTRIJK

We houden rekening met de **leefwereld** en de **interesses** van kinderen.

We gebruiken veel taal en creëren een context waarin kinderen veel kunnen beleven (veel kunnen doen). We gaan zoveel mogelijk aan de slag met echte, concrete materialen.

- **Taal- en denkfase:** De taal wordt nu steeds meer gebruikt om de werkelijkheid, zowel in het verleden, heden als toekomst, te ordenen, beschrijven en verklaren. De nieuwkomer leest nu ook (met ondersteuning) schriftelijke boodschappen over abstractere onderwerpen en reageert schriftelijk op vragen en opdrachten.

Concrete voorbeelden van contextrijke begrippen in de verschillende fasen

- **Gewenningsfase:** We stimuleren de Nederlandse taal door samen te spelen en samen dingen te doen, waarbij we woorden gebruiken die typisch zijn voor het thema magnetisme. We verwoorden de voorwerpen die de kinderen in het doosje magnetisch en niet-magnetisch leggen en visualiseren deze eventueel ook aan een woordenwand.
- **Zelfredzaamheidsfase:** Tijdens de uitdaging van magnetisme verwoorden de kinderen de voorwerpen die magnetisch zijn na aanwijzing door de begeleider.
- **Aanspreekbaarheidsfase:** De begeleider vraagt aan de anderstalige nieuwkomer om de nodige materialen voor de vliegeruitdaging te benoemen.
- **Taal- en denkfase:** Aan de hand van een stappenplan met foto's is de anderstalige nieuwkomer in staat om een krachtige grijper te maken in duowerk.

Aandachtspunten voor anderstalige nieuwkomers

- Kies voor rijke woordenschat die past bij de interesses en de leefwereld van de kinderen.
- Laat kinderen met deze woordenschat actief aan de slag gaan.
- Herhaal veel en visualiseer.

ONDERSTEUNING

We ondersteunen kinderen door (positieve) **feedback** te geven. Dit is een ruim begrip: we vragen door, we herhalen een fout woord correct, we vertellen wat de volgende stap is die we verwachten... Deze ondersteuning is belangrijk voor de motivatie van de kinderen.

SUCCESKAART ONDERSTEUNING

Pas de opdrachten aan voor de AN

De opdrachten voor de anderstalige nieuwkomers dienen aangepast te worden omdat zij ook aangepaste doelen hebben. Vereenvoudig taalkundig de opdracht zodat deze kinderen ook succes kunnen ervaren en zo hun woordenschat doelgericht kunnen verrijken. Laat taken die niet realistisch voor hen zijn wegvallen en maak de teksten eventueel korter, eenvoudiger en duidelijk gestructureerd.

Het aanreiken van hulpmiddelen

Geef kinderen materiële, visuele, gesproken of geschreven bronnen die in voldoende mate aansluiten op het talig niveau en de achtergrondkennis van de kinderen. Door concrete voorwerpen, woordkaarten, prenten ... te voorzien of door de anderstalige nieuwkomer de computer of tablet te laten gebruiken, maak je de taak voor deze kinderen concreter. Probeer opdrachten vooral voor te doen en betekenis uit te beelden.

Geef hulpmiddelen om zelfstandig spreken, luisteren, lezen en schrijven te bevorderen en zo de kans op succeservaringen te vergroten.

Maak het taalaanbod voor de AN begrijpelijk en rijk

Praat tegen de anderstalige nieuwkomer in een eenvoudige taal en denk bewust na over je eigen taalgebruik: formuleer volledige zinnen, herhaal kernbegrippen in diverse situaties, spreek nadrukkelijk, geef stapsgewijze instructies ...

Pendel in interacties met de kinderen voortdurend heen en weer tussen de dagdagelijkse spreektaal en de specifieke schooltaalwoorden. Laat voldoende pauzes om te antwoorden, herformuleren, parafraseren of vul antwoorden aan. Gebruik vooral schooltaalwoorden die in de taak vervat zitten bv. 'de opdracht', 'het antwoord', 'opzoeken', 'berekenen', 'regelmatig', 'omdat', 'tot slot'.

Bouw tevens voldoende mechanismen in om te controleren of kinderen begrijpen wat er gezegd wordt.

VERVOLG SUCCESKAART ONDERSTEUNING

ONDERSTEUNING

We ondersteunen kinderen door (positieve) **feedback** te geven. Dit is een ruim begrip: we vragen door, we herhalen een fout woord correct, we vertellen wat de volgende stap is die we verwachten... Deze ondersteuning is belangrijk voor de motivatie van de kinderen.

Voorbeelden van ondersteuning

- Werk aan de uitbreiding van woordenschat door in de fiches van de uitdaging 'magnetisme' moeilijke woorden te laten markeren en vooraf enkele moeilijke woorden zoals bv. magnetisme in de kijker te plaatsen.
- Visualiseer en verzamel met de kinderen deze woorden in een woordenwolk, woordenmuur, ...
- Geef tijdens de opdracht van de ruimtewagen constructieve feedback over de manier hoe ze de wagen gebouwd hebben waardoor ze enthousiast verder kunnen met de opdracht. Bv. Wat knap hoe stevig jij de wagen gebouwd hebt. Ik ben benieuwd hoe je wagentje Aardje en haar ruimtevriendjes gaat vervoeren. Hier kan je ook gebruik maken van de complimentenkaartjes.
- Voorzie een zelfgemaakt beeldwoordenboek van de specifieke woordenschat in de verschillende uitdagingen.

Aandachtspunten voor anderstalige nieuwkomers

- Laat de kinderen een deel van een reeks oefeningen afwerken in plaats van de hele 'waslijst'.
- Een duidelijke structuur in de opdrachten biedt de kinderen houvast.
- Geef kinderen voldoende tijd en ruimte om te experimenteren met Nederlands en ga hierbij ook op zoek naar een brede waaier van materialen dat de taalontwikkeling van kinderen kan ondersteunen.

REFLECTIE

Na een activiteit maken we tijd om samen met kinderen stil te staan bij de **activiteit** en ons **doel**. We denken samen na over wat goed gegaan is en wat minder.

SUCCESKAART REFLECTIE

Voer korte reflectiegesprekken met de anderstalige nieuwkomer en observeer

Reflecteren kan voor, tijdens en na het leren gebeuren, en iedereen die betrokken is bij het leren kan het doen, ook onderling tussen de kinderen. Maak zo duidelijk wat je doelen zijn en tracht te achterhalen hoe de anderstalige nieuwkomers de les verwerken. Stel aanvankelijk vooral eenvoudige, gesloten vragen en laat de anderstalige leerlingen kort reageren.

Observeer uitgebreid en breng geregeld een bezoek aan de groepjes, duo's en elk individu.

Geef constructieve feedback waardoor ze verder kunnen met de opdracht. Je denkt door te reflecteren immers na over wat je gaat leren, leert of geleerd hebt, waardoor je bewuster leert. Reflecteren kan voor, tijdens en na het leren gebeuren en iedereen die betrokken is bij het leren kan het doen.

Voorbeelden van korte reflectiegesprekken

- De begeleider neemt bij aanvang van de activiteit tijd om ook de leeruitkomst duidelijk te stellen (feed-up). We leren vandaag om een vliegtje zo ver mogelijk te laten vliegen.
- Geef kinderen kansen om elkaar onderling feedback en feed forward te geven over welke voorwaarden van de grijparmuitdaging goed bereikt zijn en welke stappen eventueel nog gezet dienen te worden (feed forward).
- Gebruik ook de complimentenkaartjes om individuele kinderen te belonen voor hun inzet, ...
- Welk ruimtewagentje legt de verste afstand af? Welke materialen hebben jullie gebruikt?

VERVOLG SUCCESKAART REFLECTIE

REFLECTIE

Na een activiteit maken we tijd om samen met kinderen stil te staan bij de **activiteit** en ons **doel**. We denken samen na over wat goed gegaan is en wat minder.

Aandachtspunten voor anderstalige nieuwkomers

- Je kan met kinderen reflecteren over de voorbereiding, het verloop en/of de afloop van een activiteit.
- Besteed niet alleen aandacht aan het resultaat van de kinderen, maar ga vooral in op de positieve veranderingen in hun aanpak en leerhouding. Je kunt hun vooruitgang op een visuele manier weergeven met een beloningskaart.
- Probeer per les 5 minuten extra aandacht voor de anderstalige nieuwkomer te voorzien.

(INTER)ACTIEF

SUCCESKAART (INTER)ACTIEF

We zetten in op **samen spelen, samen leren**. Alle kinderen krijgen veel kansen om met elkaar en ons in **gesprek** te gaan.

We vragen door als we kinderen niet begrijpen of als we meer willen weten. We stellen zo weinig mogelijk vragen waarop we zelf het antwoord al weten.

Laat de anderstalige nieuwkomer samenwerken met andere kinderen in heterogene groepjes

Samenwerken in duo's of in kleine groepen biedt de anderstalige nieuwkomer de kans om het Nederlandse taalgebruik te oefenen en werkt verrijkend voor alle kinderen. Ze kunnen actief luisteren, zelf spreken, lezen en schrijven. Kies voor afwisselende werk- en groepeeringsvormen zoals klassikaal werk, groepswerk, coöperatieve werkvormen, individuele denk- en werktijd.

Stel enkele taalvaardige kinderen aan als hulpbuddy

Een bijzondere vorm van groepswerk is die waarbij enkele kinderen als hulpbuddy mogen optreden. De anderstalige nieuwkomer werkt aan een opdracht onder begeleiding van één of meerdere hulpbuddy's die de anderstalige nieuwkomer ondersteunen en helpen waar nodig. Het is in dit geval wel belangrijk dat de begeleider de werking observeert en nagaat of de begeleiding wel volstaat en bijstuurt en ingrijpt waar nodig.

Pas indien nodig je lokaalinrichting aan

Voorzie concrete materialen bij je activiteiten, hang posters op, voorzie beeldwoordenboeken, filmpjes en dergelijke. Denk ook na over de plaatsing van de banken om zo duo- en groepswerk mogelijk te maken.

Concrete voorbeelden van (inter)actie

- Het onderzoeken of voorwerpen al dan niet magnetisch zijn kan je best samen met een hulpbuddy laten doen. Laat de anderstalige nieuwkomer het voorwerp vastnemen en onderzoeken of het magnetisch is of niet en de hulpbuddy verklankt vervolgens het voorwerp. Vervang eventueel het woord magnetisch door aantrekken en afstoten.

VERVOLG SUCCESKAART (INTER)ACTIEF

(INTER)ACTIEF

We zetten in op **samen spelen, samen leren**. Alle kinderen krijgen veel kansen om met elkaar en ons in **gesprek** te gaan.

We vragen door als we kinderen niet begrijpen of als we meer willen weten. We stellen zo weinig mogelijk vragen waarop we zelf het antwoord al weten.

- Stel bij aankomst van de anderstalige nieuwkomer een hulpbuddy aan die verantwoordelijk is om het kind de eerste dagen mee wegwijs te maken en vooral ook praktische dingen uit te leggen zoals waar zijn de toiletten, de speelplaats, de eetzaal, ...
- Voorzie een plek dichtbij de leerkracht waar een anderstalige nieuwkomer vlot met een andere leerling in duo kan werken.

Aandachtspunten voor anderstalige nieuwkomers

- Het is belangrijk dat kinderen nadenken, bijleren en voorbereid worden om in de toekomst zélf initiatief te nemen en problemen op te lossen. Ga daarom op zoek naar Nederlandstalige kinderen in je klasgroep die hieraan kunnen bijdragen vanuit een empathische, begeleidende en ondersteunende houding.
- Wanneer je ervoor zorgt dat kinderen kunnen samenwerken met Nederlands taalvaardige kinderen, ontstaat er meer talige interactie in het Nederlands.
- Als je bij de inrichting van het lokaal rekening houdt met de behoeften van al je kinderen, maak je van elk lokaal een contextrijke leeromgeving die de kinderen ondersteunt in hun ontwikkeling.
- Het mogen gebruiken van de thuistaal ondersteunt het leerproces en is ook prikkelend voor andere kinderen.

IMPLICIET EN EXPLICIET

Kinderen leren vooral onbewust, **al doende** taal. Soms leggen we woorden uit.

SUCCESKAART IMPLICIET EN EXPLICIET LEREN

Selecteer expliciet talige doelen

Hou steeds de ontwikkeling van de taalvaardigheid van de anderstalige nieuwkomers voor ogen. Ga na welke talige doelen je voor je anderstalige nieuwkomer beoogt. Vooral de vaardigheden in relatie tot het functioneren en integreren in het dagelijkse leven. De eerste weken zijn doorgaans een stille periode waarbij ze vooral veel indrukken opdoen en luisteren. Verwacht tijdens deze weken bijgevolg niet dat ze al spreken, gesprekken kunnen voeren en lezen.

Naast het 'overleven' moet de anderstalige nieuwkomer ook in een tweede periode de schooltaal leren. De focus zal dus sterk op het ontwikkelveld taalontwikkeling en de sociale integratie liggen. Dit proces zal voor elk kind verschillend en in een ander tempo verlopen. De anderstalige nieuwkomer zal zich geleidelijk aan veilig voelen in de nieuwe situatie.

De taal zal zich ontwikkelen op verschillende vlakken:

- Een mondelinge boodschap begrijpen
- Een mondelinge boodschap overbrengen
- Een schriftelijke boodschap verwerken
- Een schriftelijke boodschap overbrengen

Samen met de betrokken begeleiders wordt er voor elke anderstalige nieuwkomer een individueel werkplan opgemaakt op maat van het kind waarbij voor een bepaalde periode specifieke doelen worden afgesproken .

VERVOLG SUCCESKAART IMPLICIET EN EXPLICIET LEREN

IMPLICIET EN EXPLICIET

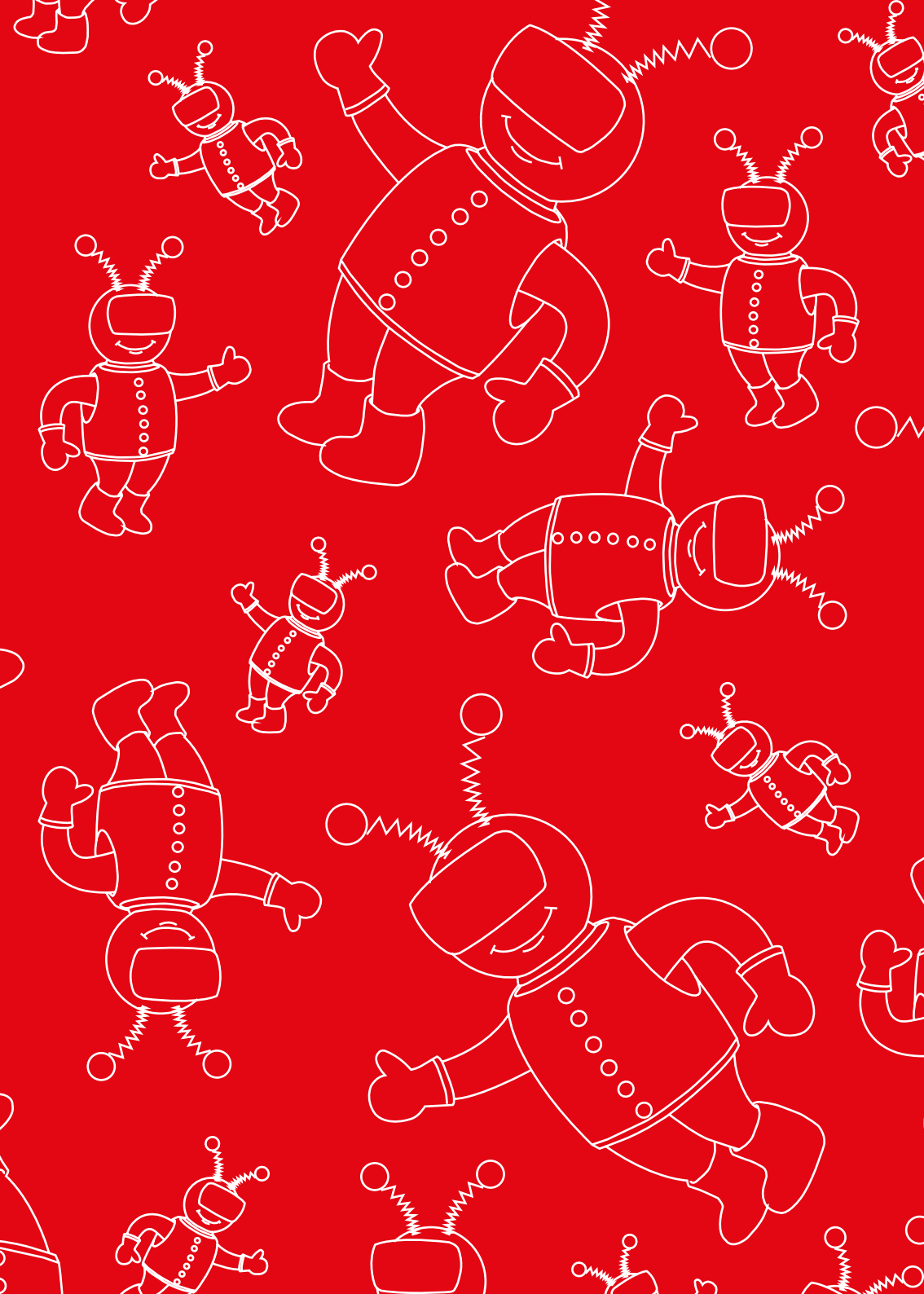
Kinderen leren vooral onbewust, **al doende** taal. Soms leggen we woorden uit.

Voorbeelden van talige doelen

- **Spreken:** De anderstalige nieuwkomer herhaalt de vooraf beluisterde voorwerpen in het ontdekdoosje van magnetisme.
- **Lezen:** De kinderen kunnen de aangewezen onderdelen van de raket op de vertelplaat aanwijzen.
- **Impliciet:** Kinderen bereiken ook heel wat talige doelen op een onbewuste en speelse manier. Vooral de speelplaats is een perfecte plek om de taalontwikkeling via spontane ontmoetingen en buitenspel te bevorderen.
- **Expliciet:** Als begeleider verwoord je duidelijk de voorwaarden waaraan het ruimtewagentje dient te voldoen. Het wagentje dient zo ver mogelijk te rollen en 4 personen te vervoeren.

Aandachtspunten voor anderstalige nieuwkomers

- Zorg er vooral voor dat je doelwoorden vaak gebruikt in verschillende contexten en situaties, zodat kinderen de betekenis van die woorden steeds verder kunnen verfijnen.
- Beperk het aanleren van taalregels en definities best tot een minimum. Wanneer kinderen zover zijn dat ze (expliciet) inzicht kunnen verwerven in het Nederlandse taalsysteem, beperk je je best tot één of twee taalregels per keer.

ONTDEK
TECHNIEK
TALENT
.BE

Limbo
TAAL

beringen

HIVSET

De bouwstenen zijn geïnspireerd op de zeven principes voor taalkrchtig onderwijs uit het handboek Volop Taal, didactiek Nederlands voor de lagere school (Schiepers et al., 2020). Deze zeven principes zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek naar taalverwerving en werden opgesteld door het Centrum voor Taal en Onderwijs (KU Leuven) in samenwerking met verschillende Vlaamse lerarenopleidingen.

V.U. Hilde Cuppens, directeur Directie Onderwijs Flankerend Onderwijs – provincie Limburg

Grafisch ontwerp: Hilde Winters en Jan Beulen, Informatie en Communicatie – provincie Limburg